

TRIPTICHON

Az ember

A kereszt alakúra ácsolt gerendát nyolcvan centiméter mélyre beásták a földbe, jól körül-döngölték, aztán nekitámasztottak egy keskeny létrát. Közben tisztos tömeg gyűlt össze, figyelte azt, aki miatt ez az egész készült, egy barna, de kék szemű fiatalembert. Lassan föl-mászott a létra legmagasabb fokáig, ott háttal, kezeit engedelmesen széttárva, nekidőlt a tá-kolmánynak. Ekkor utánamásztak. Két karját rákötötték a szárnygerendára, a lábát pedig alul kötötték oda szorosan. Akár el is lehetett volna venni a létrát, a kötélmár is tartotta. De még nem voltak készen vele.

Vettek három nagy kovácsoltvas szöveget. Az egyiket a jobb kezébe verték, odaszegezték a gerendához. A másikkal a bal kezét szegezték oda. A harmadikkal pedig a lábát. Rá volt szegezve.

Elvágta a köteleket, elvették a létrát. A test rajta maradt a fán.

A városhoz közel álló dombot, ahol ez történt, Koponyák helyének hívták. Régi, tisztázatlan keletű elnevezés volt. A tömeg nagyobbik része most lassan lesétált erről a dombról, és hazament. Egy kisebb csoport, a fára függesztett ember ismerősei még ott maradtak, várták, mikor fog meghalni. Eltelhetett még pár óra addig.

Amikor az az ember a fáról, a régi ismerősök csoportjában megpillantotta anyját, megszólalt:

„Asszony, ímhol a te fiad” – mondta. S ezzel meghalt.

Nem volt ebben semmi rendkívüli. Rendkívüli az lett volna, ha halála után egy perccel mondja ezeket. Annyi viszont bizonyos, hogy halála előtt egy perccel még gondolkozott.

A vagon

A szerelvény őrzésére kirendelt katona, aki látni akarta, mi is lehet odabenn, és egy reggel a tömött marhavagon ajtajáról két erőteljes csapással leütötte a lepecsételt zárat, egy odavetett rövid pillantás után a síneket átugorva berohant a kukoricásba.

Akik belülről az ajtónak préselődtek – vagy tíz-tizenöt emberi test –, kizuhantak a peronra.

A szerelvény parancsnoka egy őrmesterrel és két másik katonával futva érkezett a vagon elé. Rövid csövű géppisztolyaikat az előttük emelkedő furcsa halomra tartották.

De ott nem mozdult senki. Ahogy hirtelen támaszukat vesztvé egymásra vagy egymás mellé hulltak, úgy maradtak. Több nappal azelőtt alsóneműben terelték őket szállásukra, közöttük ez a pár rongy testszínűvé ázott, mezelenek voltak. Így fonódtak egymásba, puhán és színtelenül, mint ahogyan maga a halál is puhán és színtelenül érkezhett: a vagonban egyszerűen igen kevés volt a hely.

– Tegye be őket – mondta a parancsnok az egyik katonának.

A katona egészen közel lépett a halomhoz, derékből lágyan meghajolt, de keze mozgásával félúton megállt, nem mozdult.

E csöndes halomnak a szemlélő, tekintetének egyszeri körülhordozásával, már némi mozgalmasságot tulajdoníthatott. Bár nyilván nem ér-

hették meg, hogy vezényszavakkal kemencék felé tereljék őket, mégis mintha máris elégtek volna; erőszak és megtiprás áruló nyomait sem viselték, mégis mintha nemtelenségükben érte volna őket utol a megbecstelenítés: a testek, mint kiégett hüvelyek, fedetlenül tátongtak. Úgy tűnt, az egyedüli tökéletes dolog a pusztulás, ami ha akarja, kivonja magát az emberi tervezetések gyakran hézagok köréből, s oly akaratosan tör beteljesülése felé, hogy a tünető mély sebek jelenlététől, mint megszokott előzménytől is megválni képes. Ám annak, akit a látvány ilyen értelemben ragadott meg, s egy pillanatig talán már hajlott is a gondolat felé, hogy a halált úgy tekintse, mint ami minden idézgetés nélkül, olykor magától előjön tökéletesebb munkát végezni, akit ez talán egy pillanatig megnyugtató, annak ugyanakkor látnia kellett a vagon is, ahol túl kevés volt a hely.

A katonát most a halomból áradó szag csuklásban rázta meg, véget vetvén gondolatainak is. Ugyanakkor azon a helyen, ahol a feje által vetett kis szürke árnyék megmozdult, kinyílt egy szem. Egyetlen szem, mely a rátapadó szennyről vagy csupán tiltakozásból csukva maradt társára figyelmeztetett. Hogy látott-e valamit, és tetszett-e, nem lehetett tudni.

– Tegye be őket – kiáltotta a parancsnok.

A katona most is mozdulatlanul, derékban lágyan meghajolva állt, s amikor hátulról kettőt beleeresztettek, olyan gyorsan, hogy csak egynek hallatszott, lágyan bukott a halomra. Kicsit furcsa volt ott egyenruhában, de a halottak közötti egyenlőség látszatát nemigen zavarta.

– Tegye be őket – fordult a parancsnok a másik katonához.

A másik katona kettőt lépett, lehajolt, és minden várakozás nélkül alája nyúlt a legközelebbi testnek, föllendítette a vagon padlózataig. Aztán a többit, oly könnyűek voltak.

A parancsnok közben elsétált a kútig, vízzel locsolta az arcát, s orra előtt zsebkendővel tért vissza, de most valamivel távolabb állt meg.

A vagon ajtaja olyan volt, mint egy barlang bejárata. Karok és derekak boltozata. Csak-hogy most eggyel többen voltak. Az őrmester oda is szólt a katonának, többet ésszel, mint erővel, jó lesz kevesebb nyílást hagyni az ajtón, mindjárt jobban fog menni. De eltartott még így is majdnem egy fél órát. A parancsnok elég rosszul nézett ki. Neki ott kellett lennie.

– Kész? – kérdezte.

A katona bólintani készült, de ekkor tekintete hirtelen arca elé emelt kezébe ütközött, és azokra bámult hosszasan.

– Mi az? – kérdezte az őrmester.

A katona mind csak a kezét nézte.

– A kezem – mondta.

– Hát mossa meg – kiáltotta az őrmester.

A katona erre előrenyújtva két kezét, bedugta őket a vagonajtó nyílásán, aztán nem mozdult onnan. Látszott, most már ott fog maradni.

– Nézze – fordult a parancsnok az őrmesterhez. – Én most bemegyek. Most már úgyis majdnem kész.

És a parancsnok elindult az állomásépület felé. A kútnál még egyszer megöntözte az arcát, közben azon gondolkozott, hogy is bírja ilyen jól az őrmester. Aztán rájött: az őrmester náthás volt.

A gyermek

Még valami hulladék sem emlékeztetett itt senkire. Csupasz kéreg volt a föld, nem ringott rajta kóró, a szél csak mintákat rajzolt rá, melyeket újra elsepert. A szél örökösen fújt, néha dél felől, néha kelet felől, s belőle esetleg sejteni lehetett távolabb nagy hegyet, vagy a tengert, a kéreg önmaga domborúságában veszett el. A letarolt vidéken vándorolt egy ember meg egy asszony.

A férfi batyuja, egy nagyobb kendőbe kötözött holmi, majdnem fenekéig csüngött, szerzősámainak azonban így is kevés hely maradt, kezében tartott egy rövid élű fűrészket és egy szekercét: ácsmester volt. Az asszony hátán kisebb volt a batyu, kendőbe kötözött kendők lehetek benne csupán, tartásából, merev derekából viszont kiértzett testének terhe, ami óvatos lépegetésre is készítette.

Keveset ettek, s csak olyankor álltak meg, ha az asszonyt elővették a fájdalmak. Míg ő állt, az ácsmester batyujának dőlt, rágyújtott valami olcsó cigarettára, elnézett az asszony égre támaszkodó alakján, ami bár alul ormótlan cipőkben végződött, valamiért nagyon régi edényre emlékeztetett.

Estére egy istálló elé értek.

A semmiből, a pusztaságra ereszkedő éjszaka-kából előütközve magányos istálló állott itt. Bementek. Az ácsmester a meleg barmok között kevés szénát kapart össze, hogy erre heveredjék az asszony. A széna finomabbját a jászolba készítette. Közben a gazdátlan barmok folytonosan csilingeltek.

Éjszaka, folytonos csilingelés közepette, az asszony előhozott magából valamit, ami kicsike

volt és fehér. Némán odapottyant a szalmára, úgy maradt és hamar kihűlt. Az ácsmester fölébe hajolt, nézegette, fél kézzel a jászolba emelte. Olyan volt, mint bármelyik alvó csecsemő, csakhogy már teljesen hideg.

Az ácsmester az asszony felé fordult. Veszélyes mestersége ellenére, kezén mind az öt ujj ép volt, ezeket alélt homlokára tapasztotta. Mondani szeretett volna valamit, de miközben a ha és a de szócskák között válogatott, feje hátracsuklott, és elaludt.